

तिकai és esztétikai ismeretek egymással szoros kapcsolatrendszerben megjelenő és céltudatos alkalmazására. A humanista tudás különössége éppen abban áll, hogy e területek együttes működtetését szolgálja: mindezt nevezhetjük humanista kompetenciának is.

4. *Marginalizálódás*

Az általam ismert oktatási rendszerekben a dráma mindig is marginális szerepet töltött be. Ha megnézzük a dráma helyét a tantervben, az órarendben, a tantermi beosztásokban, a tanárképzésben, a tantestületek, tanulók és szülők gondolkodásában, akkor kétségtelenné válik számunkra, hogy a dráma a margóra szorult.

Fordította: *Szauder Erik*

Színjátzóók... ***találkozóók... fesztiválok... táborok...***

Ludas Matyi Tiszason

Fazekas Mihály elbeszélő költeményének gyerekszínházi pódiumra állítása jelképes nyitánya volt a 70-es évek elején a magyar gyerekszínház elején a magyar gyerekszínház új fellendülésének, annak a hullámnak, mely a drámapedagógiát honosította aztán. Váratlanul egyszerre több falusi csoport gyerekei lelték örömeiket Ludas Matyi igazságtévésében, s porolták el saját Döbrögijüket. Vajon ki mindenkire gondoltak a porcsalmi, jászfényszarui s a többi ludasmatyik? Milyen bűjüket feszültségüket, igazságukon esett sérelmüket püfölték ki a vidám játékban? Hamarosan kiderült, mert a magyar gyerekszínházpadokon megjelent egy új műfaj, az improvizációkon alapuló iskolakritikai-társadalomkritikai élet-játék. Itt már egyenesbe ment a szó, áttételek nélkül. Azóta a színháztörténet úgy emlegeti, hogy az ifjúsági színjáték e műfaja az igazságot szolgáltatni készülő társadalmi változások egyik igazán koránjött előőrsének bizonyult.

Nos 1996 nyarán a bátyuiak poroltak – óvatos jelzéses előadásmódban – Döbrögit, a Kárpátaljáról a Tiszamenti Gyermekszínház Találkozóra érkezett csoport játékosai. Bagu Géza növendékei a drámapedagógiai iskola előőrsői a határainkon túli magyarság közt. Előadói stílusukban, játékfelfogásukban ma ők az úttörők.

Tiszasas és Lakitelek hagyományos zárándokhelye a határainkon kívüli magyar gyerekszínháznak. Hangulatos gyermektalálkozó, szakmai mustra. erkölcsi-szellemi tartást sugárzó ünnep.

Az ünnepnek különös hangsúlyt adott a honfoglalási évforduló. Több csoportnak – jöttek légyen akár Délvidékről, akár Erdélyből – a művészeti alkotáson messze túlmutató szertartás mondhatni hitvallás. DE hitvallás-szerű volt – jól érezte mindenki – maga az is, hogy szép magyarsággal szólalt a szó, a dal bármely mesejáték, történelmi monda előadásakor.

A fesztivál bemutatóit követő szakmai beszélgetéseken gyakran szoba került az is, milyen mértékig igényli egy korszerű gyerekszínházi játék a stilizálást, olykor a távolságtartó iróniát, az „idézőjelbe-tételt”, egyszerűen: magát a játékot (az aradiak előadásában, a nagyberegiek Toldijában villant ez meg), s mennyire van tere, időszerűsége a drámai valóságot idéző drámai – olykor már-már túl komoly – előadásmódnak. A beszélgetésen ez vált világossá, hogy erre a kérdésre sem lehet egyértelmű választ adni. Bizonyára térsége válogatja, olykor nem is egyszerűen a határfolyó jelöli ki a térséget magát, egy határon túli régióban is lehetnek a haza hagyományaihoz különböző léptékű játékoságot engedő vidékek. Akkor is, ha a gyerekeknek határoktól függetlenül közös nyelve a játék.

Ez a „nehéz hűség” terheli a tiszasasi-lakitelki fesztivál ifjú vendégeinek vállait. Becsületükre legyen mondvá: nevelőik segítségével állják az embert próbáló feladat terheit.

Sors, hozz végre rájuk is gyerekvállakra mért időt!

Trencsényi

Színfolt '96

A fővárosi gyermekszínházok is felkészültek az 5. országos – ajkai – Weöres Sándor Gyermekszínház Fesztiválra. 80 csoport indult el a 23 kerületből. 19 produkció került a Marczibányi téri elődöntőbe. A Diana utcai iskola alsósainak népijáték-füzere és az angyalföldi Szerpentin Színház pódiummúsora – századeleji nagy íróink gyermekkoráról – kapta a zsűritől a legnagyobb elismerést. Ők a fesztiváli továbbjutók.

Hol tart a fővárosi gyermekszínház? Mint emlékeztet, a 80-as évek társadalomkritikájának egyik indító szövege volt az „iskolakritikai élet-játék”, a gyermekszínház mozgalom sajátos, improvizációból építkező műfaja. Nos, 1996-ban legfeljebb a radnótisok vagy a Bakáts tériek diákkabaréja utalt szociológus kér-

désfeltevéésre. Az uralkodó műfaj a mese (mesejáték) volt. A központi téma a párkapcsolat, a szerelem. Biztonságos szerzők: Móra Ferenc, Lázár Ervin, Marék Vera. Örömeinkre a Bolondos királyság c. kötet címadó darabja igazolta azt, hogy a szóban forgó cselekmény és szöveg biztonságos keretet ad a játéknak, sikerre viszi a csoportot. (Bár az is igaz, hogy jelen volt a gyerekek által játszott mesejáték nagy problémája is: a primer mesekorból kinövő gyerekek miként viszonyulnak a műfajhoz, még egészen nem távolodtak el tőle, de már feszengenek is benne, keresik a távolságtartás megoldásait, a paródiára hajlanak (ilyen volt a rap-esített Hamupipőke), de kockázatos az a szerepvállalás, hogy „nagyként” játszanak „kicsiknek”. S legalább ennyire kockázatos az a szerepvállalás, amikor „kicsiként” – akarva-akaratlanul – mélyebb rétegeket villantanak fel a mese szövetéből. A kőbányaiak vitatott, szerintem túlértékelt macska-egér játékának talán ez volt a buktatója.)

Jellegzetes volt, hogy a produkciók feszegették a színház műfaji kereteit, megjelent a néptánc-ritmikus népi játék, sőt az opera (előadásmódjában inkább oratórium), olykor az animáció, egyes esetekben képfestői beállítások. Ezekben az esetekben nehéz a rendező dolga, hiszen új, más művészeti törvényszerűségeknél kell alávetnie magát. Sok előadásnak volt gondja a kellékek, díszletek, jelmezek stílusességének hiánya, zavartsága, végiggondolatlansága, rögtönzöttsége egy amúgy nem rögtönzött előadásban. Eredeti kapa és stilizált dob, kreppapír és brokát, play back zenekíséret és élő hangszer, néprajzi múzeumból kölcsönzött kosztüm a legényen és egykori kisdobos-egyenruha a leányon... nos ezek a párok egy előadásban – véletlenképpen – nem fordulnak elő.

Továbbra is eleven az improvizációs felkészülés gyakorlata (ebben kiemelkedő a II. kerületi Szárítók Színpad – egy egyetemista foglalkozik egy lakótelepi ház szárítójában civil módra szerveződött gyerekekkel). Kár, hogy nem számoltak azzal, hogy a közönség előtt más helyi értéket kap a klubfoglalkozás magatartás-próbáló rögtönzése. Nagyszabású pedagógiai munkát tükrözött a Dr. Török Béla Iskola mesejátéka (hallássérült gyerekekkel). Más esetekben viszont éppen az erőteljes (már-már agresszív) színészvezetés ártott a produkció játékosságának és gyerekszerűségének.

Jellegzetes volt, hogy egy-egy osztály vállalkozik előadásra, mintegy projektszerűen valósítják meg terveiket, juttatják tehetségéhez mért szerephez az osztály, a közösség valamennyi tagját.

Színfolt '96. Színes volt a Marczibányi tér ezen a napon. Tisztelet a pedagógusoknak és a gyerekeknek, hogy igazolták: „iskolaháborúban” sem hallgatnak a műzsák. Az iskola világának romló viszonyai közepette közösséget és alkotást tudnak teremteni. Merő jókedvükből...

trencsényi

V. Weöres Sándor Országos Gyermekszínjátszó Találkozó

(Ajka, 1996. május 31-június 2.)

Ebben az esztendőben 18 csoport vehetett részt az országos fesztiválon a területi zsűrik javaslata alapján.

Hogy a versenyszellem ne telepedhessen rá a találkozó hangulatára, ezen az országos döntőn sem voltak helyezések. A legjobban sikerült előadások rendezőit az öttagú zsűri – melynek tagjai Debreczeni Tibor, Gabnai Katalin, Sándor L. István, Szóda Sándor és Tolnai Mária voltak – rendezői díjakkal jutalmazta.

A díjazottak:

<i>Kádár Edit</i>	Túri Teátrum (A bajusz)
<i>Jancsó Sarolta</i>	Pest Megyei Zamárdi Színjátszók (Fából költött vaskarika)
	Szerpentin Gyermekszínház (Ők is voltak gyerekek)
<i>Hordós Csaba</i>	Veszprémi Kínjátszók (Mese a fiúról, aki nem akart dolgozni)
<i>Lukács László</i>	Budakeszi Kompánia Színjátszókör (Száll a madár)
<i>Lázár Péter</i>	Ajka-magyarpolányi Galagonya Együttes (Fehérlófia)

A találkozó valamennyi résztvevője nevében köszönetet mondunk a rendezvény valamennyi támogatójának. Fő támogatóink a következők voltak:

- Ajka Város Önkormányzata
- Magyar Drámapedagógiai Társaság
- Magyar Országgyűlés
- Veszprém Megyei Közművelődési Intézet
- Művelődési és Közoktatási Minisztérium
- Nemzeti Kulturális Alap
- Veszprém Megyei Önkormányzata

A tőlünk telhető legjobb

V. Weöres Sándor Országos Gyermekszínházi Találkozó

Ajka, 1996. május 31 – június 1 – 2.

Az ötödik „újkori” gyerekszínházi fesztivál végre rendelkezett valami olyan kellemes otthonossággal, amit csak akkor érez egy rendezvényt látogatva az ember, ha az eseménynek nem csupán áldozatkész népművelők a felelősei és bonyolítói, de szakmai házigazdái is vannak. Eddig is tudtuk, milyen sokat számít, hogy a fesztivált befogadó városnak van-e intenzív színházi élete, s hogy mennyit ér, ha vannak a környéken aktív felnőtt- és gyerekszínházak. Ajkán voltak is, vannak is, s ez meg is látszott a fesztiválon.

A programot ismertető sárga és fehér szórólapokon szép Weöres idézetet olvashattunk:

„... mindegy, hogy képességeid mekkorák; fő, hogy a tőled telhető legjobbat formáld belőlük és általuk.”

Sokszor eszünkbe jusson ez a bölcs mondat az előadásokat nézve. Egyrészt magunk nyugtatására, másrészt magunk nyugtalanítására. Mert valljuk be, ez a mostani fesztivál senkire nem hatott „lórúgás-szerű” erővel a kiemelkedő élményeket tekintve, és nem is kellett fölháborodni semmi szégyenteljes megnyilvánuláson. Az idősebbek emlékezhetnek még, hogy mindkettőt átéltük már az elmúlt évtizedekben. Egy-egy találkozót sokáig emlegettünk kiemelkedő sikeréről vagy maszatosan maradt, felejtendő produkciójáról.

Ennek a fesztiválnak nemigen látszott az arca. Talán azért, mert az erőgyűjtés, a váltásra való felkészülés idejét éljük, s ekkor nehezen rajzolhatók meg, s alig rögzíthetők a jellemző vonalak. Egy biztos: nem a gügyögés volt a meghatározó stílus. Sokkal inkább valami karcos, távolságtartó, gyerekekkel is felnőtt módjára érintkező, de szívéig csak ritkán ható stílus mutatható ki az előadásokon.

Új jelenség, hogy darabírára, színház- avagy kabarécsművelésre kész felnőttek fognak gyerekprodukciónak előkészítéséhez. Jól szórakoznak, de sokszor megesik, hogy a menet közben született improvizációk felhőiből közösen is alig bírnak kilábalni. Nem baj! Csak rajta! Senki nem született tévedhetetlen dramaturgiai tudással! A gyakorlat meg fogja hozni az erősebb szerkezeteket, s ezekkel együtt a színvonal emelkedését is.

Ha volt a fesztiválnak feledhető rétege, akkor az az irodalmi értékkel nem rendelkező, de a gyermeki improvizáció frissességét már elvesztett, suta-butá szövegekből, büntetendő rímekből és közhelyekből összefoltozott szövegekből adódott. Ehhez járul aztán a játéktípus „kezem-fejem” jellege, vagyis a mindent illusztráló, döcögős, szöveggözpontú színházi játék.

A legteljesebb színházi élményt az Ajka-Magyarpolányból érkező Galagonya együttes nyújtotta dekoratív és mégis gyerekméretű, áhítatos és tiszta **Fehérlófia** népmese-feldolgozásával, mely a Kaposi László által rendezett nagy sikerű Kerekasztal produkció dramaturgiáját kérte kölcsön. Rendezőjük Lázár Péter. Lukács László a Kompania színházszóköri hajdani **Száll a madár** játékát újította fel. A magyar népmondákból és népdalokból összeállított kócos játék stílusa vitatható, szerkezete bizonytalan, ereje azonban – a rendkívüli játékintenzitás és a kiváló élő zene miatt – más produkciókéval összevetve is kiemelkedő.

Mint mindig, most is rendkívüli kulturáltságról, mértékartásról és professzionista biztonságról tanúskodott, de korrigálható dramaturgiai problémákat is hordozott a Jancsó Sarolta által rendezett **Ők is voltak gyerekek** című szerkesztett játék.

A balassagyarmatiak Tátrai Judit által rendezett **Miért nem dalol az uborka** című, nonszensz versekből szerkesztett játékának bemutatása alatt csak azt tudtam följegyezni: „De jó!” És jó is volt, nagyon jó!

Kovács Andrásné (Rozika!) Jászfényszaruból jött színházszókörivel valami hősi dolgot cselekedett: gondosan megválasztott helyen, ahogy azt kell, szabad téren mutatták be a palócok egyik feledésbe merült népszokását, a **rabvágás**-t. Megértettük, megtanultuk, hogy lehetett és lehet ma is nevetve bünbánatot tartani elkövetett garázdaságainkért, kisebb-nagyobb bűneink bevallásával.

A találkozó leginkább szívbemarkoló élményét egy hibátlannak nem egészen mondható, ám mindannyiunknak annál boldogítóbb leckét szolgáltató előadás, a kaposváriak **Twist Olivér** című, Dickens műve alapján született zenés játéka adta, melyben gyógypedagógusok, pedagógusok, gyerekek és felnőttek játszottak együtt. Nem először láttuk már ezt a somogyi nevelői kollektívát ilyen helyzetben, hiszen évek óta teszik a dolgukat, anélkül, hogy különösebben hivalkodnának vele. Életmentő és életadó színház ez, példamutató nevelői munka. Olyan heroikus felnőtt erőfeszítés dokumentuma ez, mely nem sajnálatja magát, hanem derűvel emel magához lelkeket, bevonva őket a játék forgószélébe, legyenek azok nézők vagy játékosok. Sok erőt kívánunk továbbra is Pucz Andrásnak, Lázár Attilának, Gál Laurának és gyerekeiknek! Büszke lehet Somogy, hogy ez a csapat az övé!

Mi meg várjuk a következő fesztivált! Vajon hová megyünk? Talán Tatabányára?

Azonnal itt a nyárelő: júniusban újra találkozunk!

Gabnai Katalin

A *Gyermekeink Lelki Egészsége Védelméért Alapítvány* megkezdi tevékenységét Vác város iskoláiban. Célja a gyerekek iskolai kudarcainak csökkentése. Ennek érdekében Humán Információs és Segítő Szolgálatot működtet fejlesztőpedagógusok, drámapedagógusok, pszichológusok és mentálhigiénés szakemberek közreműködésével. A szülők számára ingyenes információs és tanácsadói fogadóórát biztosít.

Az Alapítvány alapítói és állandó támogatói *Tordai Cecília* és az Infórum Rádió. A kuratórium elnöke *Dr. Győri Julianna* pszichológus. A drámapedagógusok szakmai instruktora *Rudolf Ottóné*.

Hannover

Kétévente kerül megrendezésre az Európai Gyermekszínházi Találkozó – egy olyan nemzetközi rendezvény, amelyre több mint két tucatnyi ország képviselői gyűlnek össze, hogy két héten keresztül együtt dolgozzanak. A közös munka a gyerekekről, a különböző kultúrákról, egymás megértéséről és a kapcsolatteremtésről, határokról és azok átlépéséről szól.

Hivatalosan...

Részlet a VIII. Európai Gyermekszínházi Találkozó művészeti koncepciójából:¹⁸

„Az EDERED színházi találkozó gondolata 1979-ben fogalmazódott meg Svédországban. A *Gyerekek és kultúra Európában* címet viselő szemináriumon körvonalazódtak a gyerekekkel való interkulturális munka távlatai. Az első ilyen workshop Belgiumban talált otthonra 1982-ben, az Európa Tanács támogatásával, mely azóta is kulturális programjának egy fontos részeként kezeli az EDERED által szervezett találkozót.¹⁹

A kéthetes összejövetelek annak a színházi műhelymunkának megfelelően szerveződnek, melynek során a (12-14 éves) gyerekek közösen, nemzetközi szakember-gárda irányítása mellett ismernek meg különböző színházi tevékenységeket. Nem pusztán a sokféle színházi módszer, hanem egyúttal a kapcsolat interkulturális természete is lehetőséget nyújt a más országokból származó gyerekek megértésének tanulására, gyakorlására. Mindezek mellett ez a program lehetőséget biztosít a gyerekek számára a kommunikáció új lehetőségeinek kialakítására és kipróbálására. Mindaz, ami végül is közös színházi nyelvvé alakul, segít a nyelvi nehézségek, valamint a kulturális határok meghaladásában.

Bár alapvetően ez jellemzi a színházi workshopok mindegyikét, a különböző országokban megrendezésre kerülő találkozók mégis egyedi jellegzetességekkel bírnak. Az Európai Gyermekszínházi Találkozó hannoveri változatát az EXPO 2000 témája inspirálta. Mottója – TERMÉSZET-TECHNOLÓGIA – is annak szolgálatába állított, hogy kritikus szemmel vizsgáljuk e két részből álló gondolatot. Amint az más területekről vizsgálva nyilvánvaló, elsősorban a gyerekek érzékelik a TERMÉSZET-TECHNOLÓGIA konfliktusából eredő problémákat, és szintén ők azok, akik komolyan is veszik ezeket. Fontos, hogy a tapasztalatcseréhez teret biztosítsunk számukra. Milyen kérdések iránt érdeklődnek a gyerekek, és hogyan foglalkozhatunk mi – a gyerekekkel közösen – ezekkel? Hogyan lehet mindez a művészeti tevékenység része? Ennek érdekében, hogy a téma még kézzelfoghatóbbá váljon, a workshopok nevelési koncepciója példaértékű helyek – természetvédelmi területek, valamint ipari központok – megtekintését is tervezi.

Két héten keresztül ezen általános mottó jegyében vezetők nemzetközi munkaközösségei dolgoznak majd a gyerekek egy-egy 16 fős csoportjával (minden csoportba nyolc-nyolc különböző országból érkező gyerek kerül). Mindannyiukat – a vezetőket és a gyerekeket is – arra kérjük, hogy használják fel félelmeiket, reményeiket, utópisztikus elképzeléseiket, álmaikat a munka során. Az „energia” fogalma, mely egyaránt alkalmazható a Természet és a Technológia körében, fontos, mindkét szinten megtalálható tapasztalatot rejt. Az intenzív munka eredménye végül – rövid előadások formájában – nyilvánosan is bemutatásra kerül Hannoverben, a Stadtparkban...”

A magunk részéről...

Ezek az impressziók, mint útinapló-jegyzetek, talán „lefordíthatatlanok” az olvasó számára, mégis: az egyetlen módja most a felidézésnek.

Tétován ácsorgó gyerekek²⁰, szülők, testvérek a pályaudvaron. Az utazás izgalma²¹, és persze az isme-

¹⁸ Fordította Buga Emőke.

¹⁹ Nem is olyan rég Magyarországon adott otthont a találkozóknak – Békéscsabán. (A szerk.)

²⁰ A magyar résztvevőket az országos gyermekszínházi találkozó területi döntőin választották ki: figyelembe véve a gyerekek angol nyelvtudását és színházi tapasztalatait is. A kiválasztott nyolc gyerek az ország különböző településeiről érkezett, így elindulásuk egymás számára is teljesen ismeretlenek voltak/voltunk.

²¹ Ez az **utazás** (a találkozó többi anyagi gondját a szervezők magukra vállalták) nem jöhetett volna létre az Európai Unió magyarországi képviseletének támogatása nélkül. Ezúton is köszönjük nekik. És ez az utazás valóban nem jöhetett volna létre, ha pusztán a MALÉV, a Postabank, a Coca-Cola, a Pepsi-Cola, a Citybank, az ING Bank, a Kraft Jacobs Suchards, az Intereurópa Bank segítségére vártunk volna – sajnos hiába.

retlené. Nem ismerjük egymást, nem tudjuk, hogy pontosan miről fog szólni ez az egész. Biztosan jó lesz... Nyár van, július közepe, és mi utazunk.

Hannover, 1996. július 14. Gyerekek, tanárok egy kupacban. Egy egyenlőre még nagyon is hideg iskola-komplexum. Osztálytermekből átalakított szállások, vaságyak, iskolai padok, nyáron üres folyosók. Aztán estére ez az egész elkezd lélegezni, bábeli zsidongással lesz tele a levegő, de most még mindenki inkább a saját nyelvén szólal meg...

Ismerkedés, játék – és mindezek esetlensége, zűrzavara ellenére profi német szervezés. A nemzeti csoportok rövid, ám családias reggeli-esti összejövetelei. Mi, magyarok, kénytelenek vagyunk szembesülni hiányosságainkkal: a nemzetek közötti vásár nem úszható meg némi otthoni hamuba sült pogácsával és kajsi-barackkal – reprezentálni olcsón és ötletszegényen nem ildomos. A felismerés: azonnali fájó tapasztalat – ezek után már tudjuk, hogyan kell ezt csinálni. Magyar „gyermekünk” (merthogy mi közben „apuci-anyuci” lettünk) óráról órára felszabadultabbak, nyitottabbak, egy hét múltán meg nem mondaná senki: a vonaton ismerkedtek össze.

Szinte észrevétlenül oldódik fel az egyes csoportokat körülvevő burok, egyre többet beszélünk angolul, és egyre nehezebb megtalálni a gyerekeket, ki tudja, éppen melyik ország képviselőivel építgetik gyümölcsöző diplomáciai kapcsolataikat...

Nyelvi problémái itt legfeljebb az angoloknak lehetnek – ők sokszor látszólag nem értik a saját nyelvüket –, rajtuk kívül azonban mindenki remekül fejezi ki magát és érti meg a másikat, természetesen angolul...

Szlovák-magyar team – mint később kiderül, nagyon jó választás. A napi programrengeteg után művészeti problémaelemzés, a másnapi eseményekre való felkészítés – a művészeti csoport elővezetésében. Remek, már-már gyermekien felhőtlen hangulatban. Lassan megalakulnak a nemzetközi csoportok, elindul a munka... Együtt dolgozni tizenhat gyerekkel, köztük magyarok, szlovákok, németek, franciák, svájciak, angolok, lettek és észtek, ráadásul két szlovák „kolléga”. Nem könnyű feladat először is egymást megérteni, aztán a gyerekekkel megértetni, mit is akarunk... Gyűrjük, kínozzuk, megerősokoljuk az angol nyelvet, és felhasználunk minden kézzelfogható eszközt, hogy megértessük magunkat, és hogy megértsük egymást.

Amikor tehetjük, megszökünk az iskolából, és a szabadban improvizálunk, tanulva a gyerekek és egymás nyelvét. Jól esik kimenni a betonpalotából, mezítláb, hatalmas csinnadrattával, a jólfésült német polgárok legnagyobb megrökönyödésére. Az „itt és most”-tól nagyon a sajátunk lesz a játék, a közös élményekből fokozatosan épül valami, és egyre kevesebb elég ahhoz, hogy tudjuk, miről van szó... Működik angolul, vagy egyszerűen csak a mozdulatban, a pillantásban, közöttünk...

Természet-gyerekek-technológia. Improvizációs technikáink egy mezsgyére futottak: hagyjuk a gyereket játszani, kapcsolatokat találni, hozzunk ki minél több kreativitást belőlük a néhány munkaóra alatt, építsünk fantáziájukra. A kamaszlélek kapcsolatokra vágyik: barátsággra, szerelemre. A többi megy magától. A közös játék legfontosabb vezérelve talán az lehet, hogy mindig a gyerekek igényeit kell figyelemmel kísérnünk, képesnek kell lennünk arra, hogy utat mutassuk nekik, lehetővé téve számukra azt, hogy maguk menjenek végig ezen az úton. Bízunk kell bennük, el kell tudnunk fogadni azt, hogy az általunk kínált eszközökkel képesek önállóan dolgozni, eljutni valahová. A drámatanárnak felkészültnek kell lennie arra, hogy észrevegye mindazt, ami a gyerekek között és a gyerekekben megy végbe: saját valóságukban, saját világukban lássa őket. A következő feladat számára, hogy közös játékuk eredményeit lefordítsa a színház nyelvére: segítse a gyerekeket abban, hogy megmutathassák mindazt, ami belül megy végbe, hogy képessé váljanak belső történéseik megjelenítésére.

Fontos volt hagyni, hogy fiúknak, lányoknak külön játékaik, ha úgy tetszik, külön kis etűdjeik legyenek. Megbeszélni, újra elővenni egy játékot, vagy felidézni egy-egy jól sikerült gyakorlatot mindig volt idő. Nem állítom, hogy a kéthetes közös csoportvezetésben nem voltak a vezetők között nézeteltérések vagy konfliktusok. Ezek nélkül – s ez most jól látható – nem kerekedett volna olyan lírai és jó színvonalú záró produkció a stadtparki törékeny fehér kőszobor köré. Előszeretettel használtunk olyan munkaformákat, amelyek a lehető legkevesebb verbalitást kívánták, amelyek mozgásból, hangokból üzeneteket és kapcsolatokat, képeket bontottak ki. Kiscsoportos munkákban segítettük elő a csoporttagok állandó keveredését, s megnyugtató volt látni: mindenki mindenkivel szívesen dolgozik.

Sziget volt, olyan elvarázsolt föld, ahol két hétre megszűntek a földrajzi határok... Német vendéglátóink remekül oldották meg, nem kis szervezői leleménnyel, hogy a gyerekek a nap folyamán TALÁLKOZZANAK. Az egyes nemzetek tagjai, egymással, a nemzetközi csoportok más nemzetközi csoporttal, az esti szabadidőben pedig azokkal, akikkel napközben nem sikerült. Nem volt kizárt az sem, hogy a gyerekek más csoport vezetőjét is megismerhessék: például egy hajókirándulás alkalmával dalokat tanuljanak tőle, vagy az esti foglalkozáson kollázsokat, szobrokat gyúrjanak, faragjanak együtt életre.

A lehető leglógósabb társaság voltunk, de mégis úgy tűnik, nem voltak üresjárataink. Minden mozzanat, ami felesleges időpocsékolásnak tűnt, valahol ott volt a munka eredményeként létrejött záró produkcióban,

amely nem egy előre megírt, dramatizált történet volt, hanem sokkal inkább a gyerekek érzés-töredékeinek gyűjteménye. Annak ellenére, hogy viszonylag laza szerkezeten alapult, egy fiú és egy lány szerelmének történetét mesélte el, melyet felfal a gépek erőszakos külső világa. Azért ezt a „történetet” választottuk, mert ez a téma állt legközelebb a gyerekek korához, pillanatnyi létezéséhez, érzéseikhez. Az ő történetük volt, típusszerepeken keresztül jelenítve meg valami nagyon is emberit.

A hegedűslány és a suhanc szerelmét megöli a város, fölfalja egy hatalmas óramasina. Negyedórás etű-düink végén a dal újra szól, a város is zakatol tovább. Együtt ülünk a fűvön messzi földről jött barátainkkal, és reménykedünk, hogy a hegedűszó – mely műves TECHNOLÓGIA szülte szerszám s a rejtekező TERMÉSZET hangja – nem halhat ki a világból. Kell ennél több...?

Buga Emőke – Novák Géza

Koppenhága

IV. Gyermekszínházi Fesztivál (1996. szeptember 27–október 5.)

Életre szóló élményben volt részünk, gyerekek, felnőttek egyaránt. 8 napon keresztül színházul beszélt a gyermekszínházi társadalma Koppenhágában, barátságok, szerelmek kötődtek, nem az számított, ki honnan jött, az volt a fontos, színészként mit tud adni a közönségének.

Előzmények: januárban kaptuk a hírt, hogy a MDT bennünket (a Fóti 3. Sz. Általános Iskola színházi csoportját) ajánlott a fesztiválra. Egy ottani előzsűrizés után benn maradtunk a kalapban 16 más csoporttal együtt.

Érdekes áttekinteni a résztvevők listáját: Spanyolország, Salvador, Finnország, India, Litvánia, Nepál, Hollandia, Norvégia, Lengyelország, Oroszország, Szlovákia, Svájc, Ukrajna, USA, Wales, Zimbabwe és mi.

Zimbabwén kívül, akikkel egyidőben játszottunk, minden produkciót láttam, ezért úgy gondolom, elég pontos rálátásom van arra, amit a dán válogatás a világ gyermekszínházi játszásának nevez.

Egy csöppet sem álszerű kijelentéssel kezdem: a magyar gyermekszínházi játszás a világ élvonalában van. Láttam néhány csodát (Oroszország, USA), néhány igazán jól kitalált játékot (Litvánia, Svájc, Lengyelország, Ukrajna), a többi a felejtető tasakba tartozik (udvarias voltam).

Rólunk: A Gilgames c. eposzból készült színházi játékot vittük, ami két évvel ezelőtt készült, tehát érett, sokszor játszott, kipróbált darab.

Érdekes volt a fogadtatása. Játszottak előttünk mindenfélét, mindenfajta stílusban, de eszköz, színházi technika nélkül senki sem lépett fel. Úgy érzem, előadásunkkal sikerült bebizonyítani, hogy a gyermekszínházi játszásban legfontosabb a gyerek. A szakmai értékelésen játékunk tisztasága és koncentrációja mellett a színészi teljesítményt emelték ki, s megkértek, hogy a hiányzó tunéziai csoport helyett is játsszunk. Így egyszer a Gilgamest, kétszer Mahábháratát játszottunk.

A legnagyobb csoda számunkra az orosz előadás volt. Süketnéma gyerekek pantomimes, táncos játéka, egy olyan játék, ami már nem csak színház, valami sokkal-sokkal több annál. Abban a reményben nem írok most többet erről, hogy a következő Weöres Sándor Fesztivál vendégei lesznek.

Végezetül: úgy érzem, gyermekszínházi játszásunk jó irányban halad, megvan benne az orosz szív, az amerikai kreativitás. Bárcsak a svájci gazdagság is meglenne!

Remélem, hogy az 1998 áprilisában Németországban megrendezendő fesztiválra újra kap majd meghívást egy magyar csoport.

Kis Tibor

(a fóti 3. számú Általános Iskola gyermekszínházi csoportjának vezetője)

Drámapedagógiai hírek Erdélyből és erdélyiekről

„Vannak vidékek, ahol csak úgy lehet megmaradni

Ha megfogjuk egymás kezét”

A költő, Kányádi Sándor, szavai erősítenek meg hetek, hónapok, évek óta, amióta egy nyitott társadalom, az átalakulásra fogékony pedagógus közösség megvalósítására törekszünk és egymás szakmai és baráti segítségét és együttműködését élvezzük. Mert kéz a kézben, közösen minden jobban megy. A valós, de álmunk iskolájában gondolkodó és cselekvő pedagógusok mindennapjait tanfolyamok, táborok és szakmai tanácskozások tarkítják és viszik előre.

Ez év nyarán is három olyan kiemelkedő együttműködésről és kéznyújtásról számolhatunk be, amely példaeértékű lehet a jövőre nézve. Július végén az RMPSZ (Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége), a szovátai Teleki Oktatási Központ és a Határon Túli Magyarok Hivatala szervezésében Szovátán rendezték

meg a Bolyai Nyári Akadémia drámapedagógiai tanfolyamát. Ezen 23 óvónő, tanító, tanár, hitoktató és egyetemi hallgató vett részt. Magyarországi előadónk, Kovács Andrásné és Fabulya Lászlóné az életizű személyes élményeket feltáró és ebből építkező kiscsoportos foglalkozásokat a személyiség és közösségfejlesztési játékokba ágyazták be. De nem hiányzott a demokráciával való élni tudás és a konfliktuskezelés tréning sem. Akárcsak az augusztus 7-e és 14-e között Jászfényszarun megrendezett jubileumi Bakancsos táborban. Ezen 6 erdélyi résztvevő építkezhetett „A módszer én vagyok” jelszóval fémjelzett elméleti és gyakorlati foglalkozásokon. A főszervezőnek, Kovács Andrásnénak köszönhetően, olyan kiváló előadók munkálkodtak kiművelésünkön, mint Gabnai Katalin, dr. Előd Nóra, dr. Fábiánné Kocsis Lenke, dr. Tóth Edit, Fodor Tamás, Kaposi László, Szücsné Pintér Rozália, Móra János, Fabulya Lászlóné, Rudolfné Galamb Éva, Csirmaz Mátyás, Kaszab Zoltánné és Scholzer Angéla. Ők azt a pedagógus hitet erősítették meg, hogy a drámapedagógia révén gyermekeink előbb odafigyelő, érdeklődő óvodásokká, iskolásokká, később pedig a világ törekvéseire fogékony felnőttekké válnak. A számos ráhangoló, ismerkedő, kapcsolatteremtő kommunikációs és komplex drámajátékot örök lángként vettük át és hoztuk haza szűkebb hazánkba, azért, hogy tanintézetekben, művelődési közösségeinkben e lángot tovább adhassuk.

De nem maradtunk ki a honfoglalási üzenetekből sem, amelyről a vésztői történelmi játszótábor gondoskodott. Ezt a tábor a Kőrösvidéki Drámapedagógiai Társaságnak, Fabulya Lászlónénak és a vésztői Sinka István Művelődési Háznak köszönhetjük. A tízfős aradi csapat hol valós, hol pedig képzeletbeli történelmi órán tapasztalhatta meg augusztus 16-a és 19-e között a történelmi hűséget, a közös élményforrásból fakadó barátságot. Az ünnepélyesen átnyújtott víz a történelmi múltunk megismerése utáni szomjunktat oltotta, a fű azt a reményt sugallta, hogy játszó gyermekeink tetteikkel szebbé formálhatják a jövőt, a föld pedig remélhetőleg örök fenntartója és táplálója marad nemzetünknek, népünknek. Egyszerre volt így ez a tábor kihívás, üzenet, kovász és híd magyarországi, erdélyi, vajdasági gyermekek és pedagógusok számára.

Íme így vált a három „drámapedagógiai etűd” valamennyiünk számára az élet játékbörbe öltöztetett mesterségévé és a mindennapi szeretet és kézfogás örök mécsesévé.

*Matekovitsné Kórodi Mária
Arad-Románia*

HOL-MI Kecskeméten

(szubjektív jegyzet)

Október 26-án rendezte immár hagyományosnak tekinthető pedagógiai módszertani vásárát a Kecskeméti Ifjúsági Otthon, „Színház a nevelésben” alcímmel. Józsa Katáék igényes, színvonalas szervezésének köszönhetően, Otthonhoz méltó körülmények között, szépen megkomponált, szimbólumtársításokra épülő keretjátékkal kezdődött az együttlét, hogy aztán a megépült színházoltár előtti térben ki-ki megfeleljen a nap, a téma kihívásának.

A centenáriumi ünnepelő Kecskeméti Katona József Színház igazgatója Bal József nyitotta meg a rendezvényt, hangos töprengéssel a színházcsinálók és a színházi elemeket tanári munkájuk során felhasználók eltérő nézőpontjairól.

Sárosi Péterné bemutató foglalkozása alatt azt éreztem, hogy egy színésztreinigben, színházelméletben járatos, a drámapedagógia eszköztárából (gyakorlatokat, konvenciókat) tudatosan használó Pedagógus dolgozik nyolc fogékony, a foglalkozástól valami többletet akaró középiskolással. Beszédtechnikai gyakorlatoktól, közös versmondás-elemzésen át, a színházi fogalmak játékos fogalomtársító játékaig, s szöveges rögtönzéseikig, fotókból indított gesztusjátékokig ívelt a foglalkozás, amely gyakorlás – illetve tevékenység – központú volt, amelyben a színházi ismeretek tanítása nem didaktikai kötelezettség volt, hanem „aktív jelentésadásra” sarkalló játékfolyamat. Kétely csupán annyi bennem, hogy a fogalom és a magyarázat párosító feladat során (fogalmak: színmű, ripacs, díszlet stb.) a magyarázatot felolvasó diák vajon mindig értette-e az általa megszólaltatott szakszöveget, s hogy milyen lehetőségek adódnak itt a színházi ismeretek további tanítására. (Beszélgetésen alapuló fogalomértelmezés, esetleg konkrét játék vagy gyakorlat az adott kifejezés megértésének enyhítésére.)

A Ciróka Bábszínház következett, s véleményem szerint nem bemutató foglalkozást, hanem bemutató jellegű színházi előadást láttunk, noha annak nem utolsó. A szó legjobb értelmében profi volt a testközelből élvezhető Vasilache című román vásári játék. Kemény Henrik, vagy a Márkus Színház megteremtette légkör uralta az előadótermet, a közönségként meghívott óvodásokkal megtörtént a legfontosabb: elvárásolódtak a